

Aan de staatssecretaris van Veiligheid en Justitie
Mr. K.H.D.M. Dijkhoff
Postbus 20301
2500 EH DEN HAAG

Onderwerp
Opvang ongedocumenteerden

Datum
5 juli 2016
Ons kenmerk
2016/0108/AvD/EvdL/IC

Geachte heer Dijkhoff,

Hierbij wil het College voor de Rechten van de Mens zijn zorgen uiten over de opvang van ongedocumenteerden. Het College ontving onlangs signalen dat er ongedocumenteerden, met een medische indicatie voor 24-uurs opvang, werden geweigerd bij de vrijheidsbeperkende locatie (VBL) in Ter Apel. Aanleiding hiervoor is dat de gemeente Amsterdam de 24-uurs opvang voor ongedocumenteerden na een jaar verblijf aldaar beëindigt. Voor verdere opvang wijst de gemeente Amsterdam naar de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie.

Krachtens de uitspraken van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State en de Centrale Raad van Beroep van 26 november 2015 is opvang een verantwoordelijkheid van de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie¹. De rechters hebben tevens geoordeeld dat het is toegestaan om aan de opvang in een VBL de voorwaarde te stellen dat de vreemdeling de bereidheid moet tonen om in beginsel mee te werken aan vertrek. Hiermee zou een sluitend systeem van opvang zijn gecreëerd.

Het College heeft zich altijd op het standpunt gesteld dat aan het bieden van opvang, onder andere op grond van art 11 Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten, geen voorwaarden mogen worden verbonden². Het standpunt van het College hierin is ongewijzigd. Nu er een systeem wordt gehanteerd waarin het stellen van een voorwaarde is toegestaan, constateert het College dat dit systeem niet sluitend is. Een van de redenen

¹ o.a. ECLI:NL:CRVB:2015:3803 en ECLI:NL:RVS:2015:3415

² Zie brief 1 juli 2014 aan Staatssecretaris over opvang ongedocumenteerden
<https://mensenrechten.nl/sites/default/files/Brief%20aan%20de%20heer%20Teeven%20-%20gemeentelijke%20opvang%20van%20illegalen.pdf>

daarvoor is, zo blijkt uit de beschikkingen die het College heeft ingezien, dat niet alleen een bereidheid tot meewerken wordt vereist, maar ook dat er binnen twaalf weken concreet uitzicht op vertrek moet zijn. Voor deze extra voorwaarde verwijst de Dienst Terugkeer en Vertrek (DT&V) naar de Leidraad Terugkeer en Vertrek³. Door naast de bereidheid ook uitzicht op vertrek binnen twaalf weken mee te wegen valt een groep ongedocumenteerden tussen wal en schip en wordt hen opvang door het Rijk ontzegd. Op dit risico heeft het College al eerder gewezen.⁴ Hierover is het College in gesprek gegaan met de DT&V, die in Ter Apel beoordeelt of een ongedocumenteerde aan de voorwaarde voor opvang voldoet. Omdat DT&V een weigering niet steevast schriftelijk vastlegt, hier ook geen registratie van bijhoudt, en op dit moment gemeentes verschillend omgaan met het verstrekken van onderdak aan ongedocumenteerden, is het onduidelijk hoe groot deze groep is en om hoeveel kwetsbare personen het gaat die 24-uurs opvang behoeven. Het baart het College grote zorgen dat deze uiterst kwetsbare personen, die vaak ook medische hulp nodig hebben, geen opvang krijgen waar zij op grond van mensenrechtelijke verplichtingen wel recht op hebben.⁵

Het bestuursakkoord Bed, Bad en Brood waarover de Staatssecretaris en de gemeentes thans onderhandelen, kan onder andere dit gat in de opvang van deze groep opvullen. Krachtens de ingediende motie Voordewind/Voortman⁶, waaraan in het bestuursakkoord uitvoering zal worden gegeven, zouden deze personen eerst opgevangen kunnen worden op een plek waar rust en stabiliteit centraal staan en waar tegelijkertijd met succes wordt gewerkt aan terugkeer. Gezien het feit dat het bestuursakkoord nog niet tot stand is gekomen en hier voorlopig ook nog geen zicht op is, dreigt een steeds grotere groep ongedocumenteerden hier het slachtoffer van te worden en zonder opvang op straat te komen staan.

Het College doet een dringend beroep op u om ervoor te zorgen dat ongedocumenteerden die 24-uursopvang nodig hebben, niet op straat komen te staan. Het is uw verantwoordelijkheid deze groep opvang te bieden. In bovengenoemde uitspraken van onze hoogste bestuursrechters is op het stellen van een extra voorwaarde dat vertrek binnen twaalf weken realiseerbaar moet zijn niet ingegaan.

Tevens verzoekt het College u om ongedocumenteerden telkens schriftelijk te laten weten als hen toegang tot de VBL in Ter Apel wordt geweigerd. Hierdoor is beter gewaarborgd dat ongedocumenteerden voldoende geïnformeerd zijn over de rechtsmiddelen die zij hiertegen kunnen instellen.

³ Paragraaf 4.1.1 van de Leidraad Terugkeer en Vertrek van 16 januari 2015 op www.dtenv.nl

⁴ <https://mensenrechten.nl/berichten/college-teleurgesteld-over-uitspraken-de-bed-bad-brood-zaken>

⁵ Zie onder meer artikel 11 Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten, dat een recht op onderdak garandeert, ook voor personen zonder legaal verblijf. En artikel 13 lid 4 en 31 lid 2 Europees Sociaal Handvest.

⁶ Kamerstuk 19637 nr. 1988

Mocht u nog vragen hebben of behoefte hebben aan nadere toelichting dan kunt u contact opnemen met Elsa van de Loo, beleidsadviseur, 030-888 3 888 of e.van.de.loo@mensenrechten.nl.

Met vriendelijke groet,

Mr. Adriana C.J. van Dooijeweert
Voorzitter